

КНИЖКОВІ ПАМ'ЯТКИ ВОЄННИХ РОКІВ (1939-1945) У ФОНДАХ НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ ХАРКІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ 75-РІЧЧЮ ВИЗВОЛЕННЯ ХАРКОВА

Харків 1941-1943

У 2018 році ми відзначаємо **75-річчя перемоги** у великих боях періоду Другої світової війни. Ці священні перемоги назавжди вписані у світову історію, історію України

Розгром німецьких військ в 1943 році під Сталінградом, на Курській дузі докорінно змінив хід всієї Другої світової війни, наблизив звільнення багатьох країн від нацизму

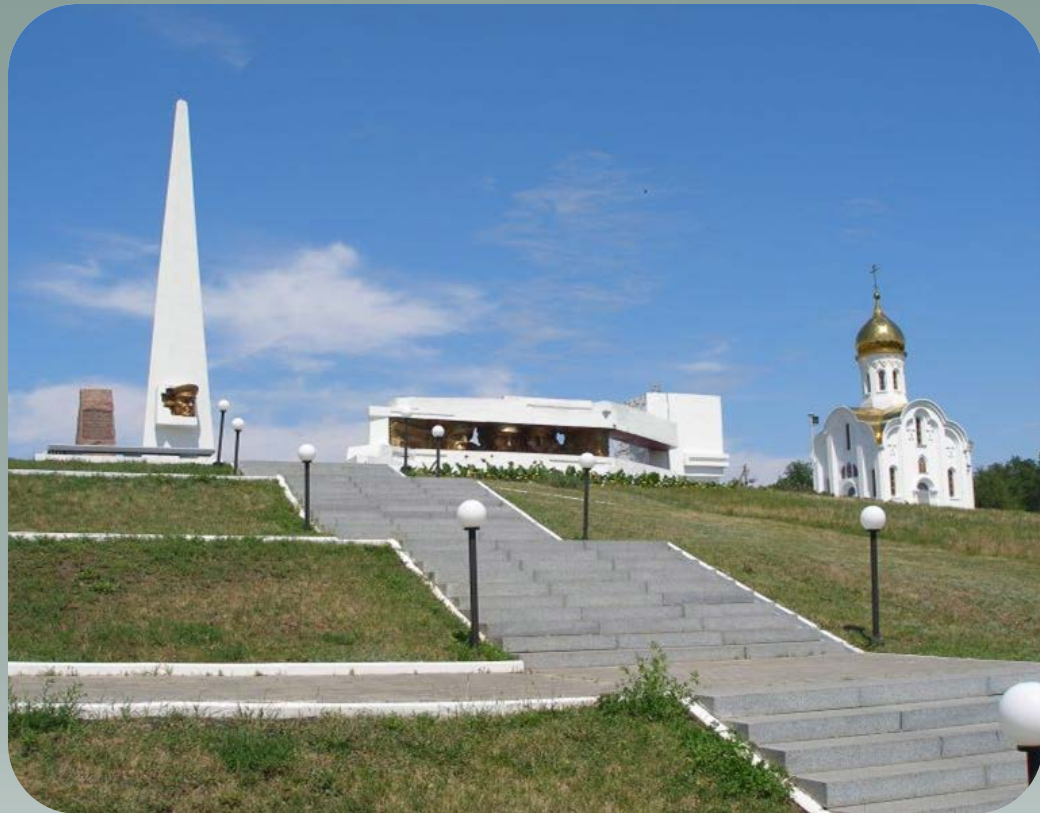
На останньому етапі Курської битви, в ході Белгородсько-Харківської операції, **23 серпня** було звільнено м. Харків

Харків 1941-1943

В останні роки істориками вивчені маловідомі аспекти визволення м. Харкова (23.08.1943) та Харківської області (20.09.1943). Законодавчі документи до 70-річчя Перемоги, визволення України і Харкова, наукові дослідження та ініціатива організацій ветеранів війни дозволили прийняти 3 липня 2013 р. сесією міськради рішення про присвоєння Харкову **«Міста військової слави»**

Висота Маршала Конєва

Пам'ятник
Воїнам-визволителям

Харків – місто військової слави

**Харківський національний медичний університет
(ХНМУ)** – найстаріша в Україні вища медична
школа (1804)

До початку Другої світової війни його
бібліотечний фонд налічував близько
180 тис. примірників, у т. ч. наукової
літератури – майже 80 тис.

Окупація Харкова (1941–1943) завдала великої шкоди бібліотеці

При евакуації до міста Чкалов частина бібліотеки була вивезена

Основні фонди зберігалися в гістологічному корпусі, який пізніше згорів. Тільки незначна частина фонду була збережена

Харків 1941–1943

Після визволення Харкова в 1943 р. часткове обслуговування студентів та викладачів здійснювалося вже в кінці року
Станом на **1 січня 1946 року** фонд бібліотеки складав понад **200 тис. примірників** (125 тис. навчальної, 75 тис. наукової і близько 1 тис. соціально-економічної літератури)

Харків 1941-1943

Книжкові пам'ятки – золотий фонд будь-якої бібліотеки. Книги мають величезну духовну і матеріальну цінність, історичне, наукове і культурне значення.

Книги, видані до 1945 року включно, відносяться до книжкових пам'яток. Роль книжкової культури у збереженні історичної пам'яті величезна. Книги воєнних років – це документи, що зберігають історичну пам'ять про тяжкі роки випробувань та є бібліографічною рідкістю в наш час.

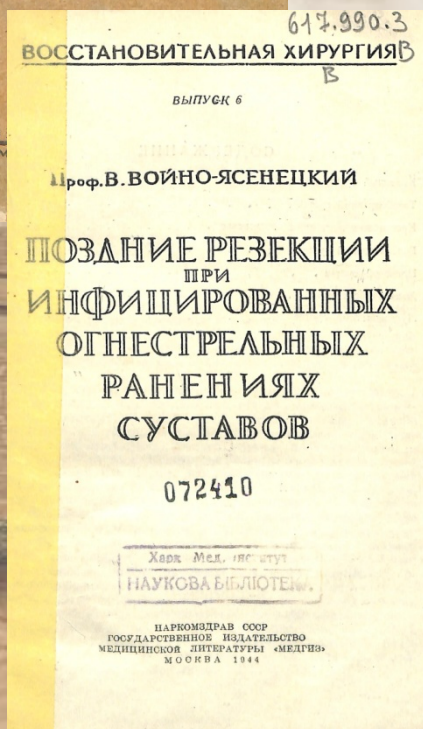
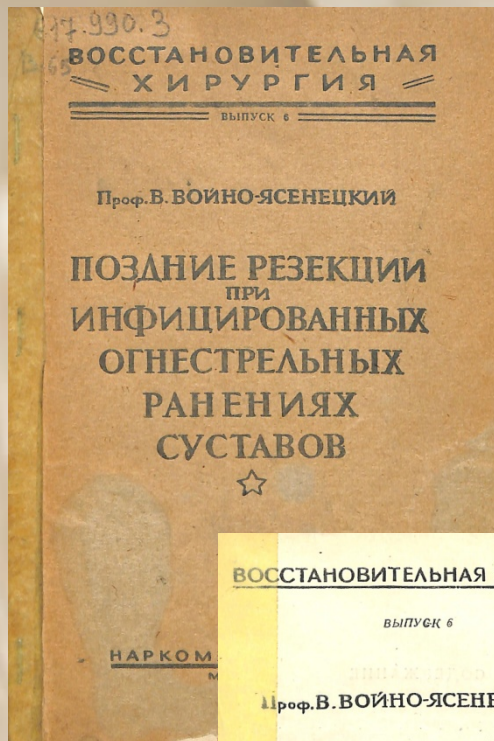
Серед рідкісних і цінних книг:

- підручники і навчальні посібники, практичні керівництва для військових лікарів і медсестер;
- довідники;
- методичні матеріали;
- збірники праць НДІ і військово-медичної академії;
- збірники інструктивних матеріалів по роботі евакогоспіталів;
- збірники наказів і інструкцій Наркомату охорони здоров'я СРСР

Серед відібраних книг, виданих у
воєнні роки, декілька книг
представляють особливий інтерес

У фонді знаходяться книги професора В. Войно-Ясенецького (Святителя Луки) «Поздние резекции при инфицированных огнестрельных ранениях суставов» (1944) та «Очерки гнойной хирургии» (Москва, Медгиз, 1946). За ці наукові праці Святителя нагороджено Сталінською премією 1946 року Першого ступеня з великою грошовою винагородою. Всі кошти він пожертвував сиротам і вдовам загиблих воїнів

Войно-Ясенецкий В. Поздние резекции при инфицированных огнестрельных ранениях суставов / В. Войно-Ясенецкий. – Москва : Медгиз, 1944. – 96 с. – (Восстановительная хирургия ; вып. 6).

ВОПРОСЫ
НЕВРОПАТОЛОГИИ
ВО ФРОНТОВОМ РАЙОНЕ

Личный экземпляр заслуженного деятеля науки проф. А. М. ГРИНШТЕЙНА

61:35J(882)
В
ВОЕННО-САНИТАРНОЕ УПРАВЛЕНИЕ ПЕРВОГО УКРАИНСКОГО ФРОНТА

ДЛЯ СЛУЖЕБНОГО ПОЛЬЗОВАНИЯ

ВОПРОСЫ
НЕВРОПАТОЛОГИИ
ВО ФРОНТОВОМ РАЙОНЕ

СБОРНИК РАБОТ
НЕВРОПАТОЛОГОВ ФРОНТОВОГО РАЙОНА
ПЕРВОГО УКРАИНСКОГО ФРОНТА

Ответственный редактор

генерал-лейтенант медицинской службы Н. П. УСТИНОВ

Заместитель ответственного редактора

полковник медицинской службы С. Г. СИВЕРС

Члены редакционной коллегии

подполковник медицинской службы В. М. КОРОТКОВ

подполковник медицинской службы Н. П. КРЫЛОВ

майор медицинской службы доктор В. А. ТУМСКОЙ

Из биб-ки з. ад. А. М. Гринштейна
и проф. Л. А. Поповой

ДЕЙСТВУЮЩАЯ АРМИЯ

1945

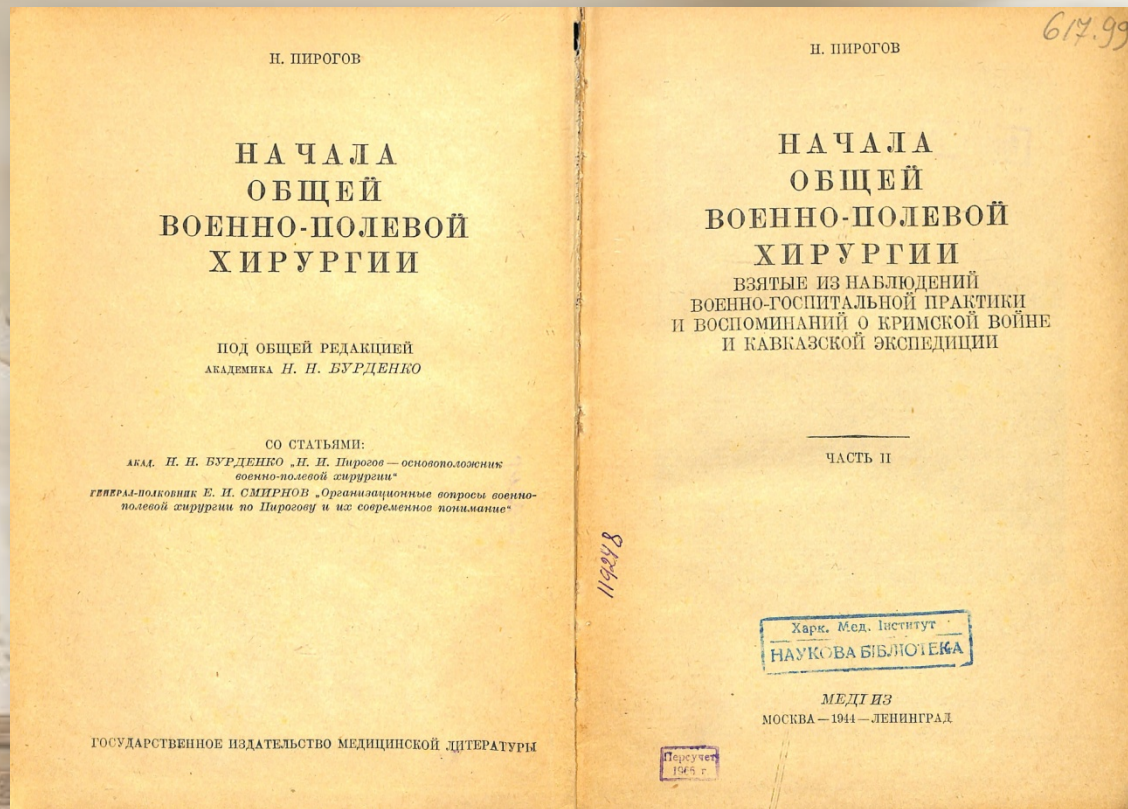
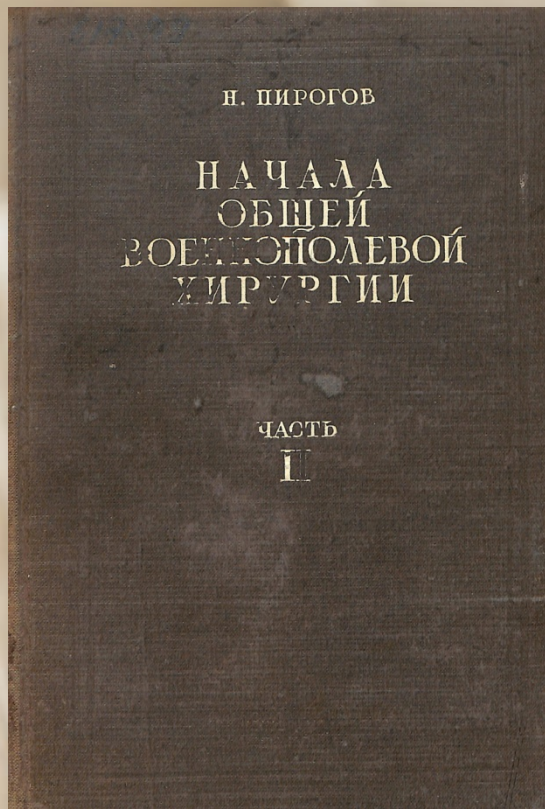
Цікавою є книга «Вопросы невропатологии во фронтовом районе: сборник работ невропатологов фронтового района первого украинского фронта» (1945)

Підбито підсумки накопиченого досвіду у період війни: детально розглядається 1945 рік у порівнянні з 1941-1944 роками – підсумки не окремих госпіталів, а всього фронтового району в цілому, аналіз даних по всіх госпіталях на основі спеціальних облікових листів, які велися за єдиним планом

На книзі – печатка «Из библиотеки акад. А.М. Гринштейна и проф. Н.А. Поповой».

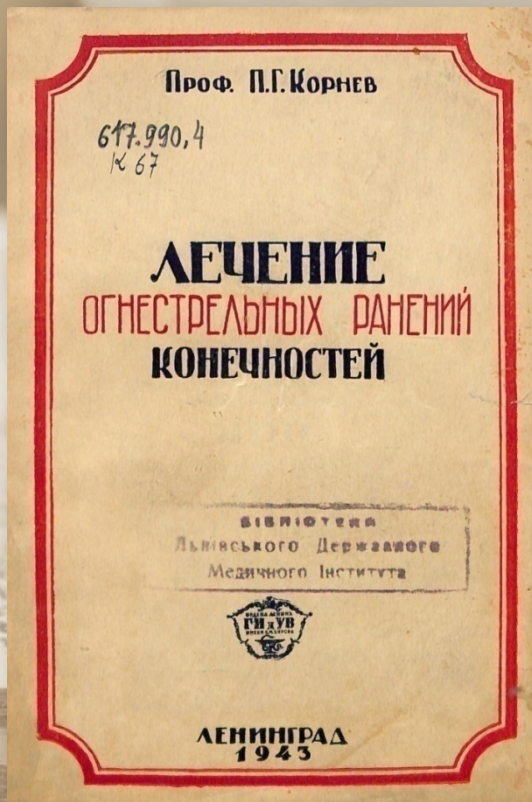
Книга з грифом «для служебного пользования», особистий екземпляр заслуженого діяча науки проф. А.М. Грінштейна

Вопросы невропатологии во фронтовом районе : сборник работ невропатологов фронтового района Первого Украинского фронта : для служебного пользования / отв. ред. Н. П. Устинов ; ред. кол.: С. Г. Сиверс, В. М. Коротков, Н. П. Крылов, В. А. Тумской ; Военно-санитарное управление Первого Украинского фронта. – Вена : Типография Мехитаристов, 1945. – 206 с.

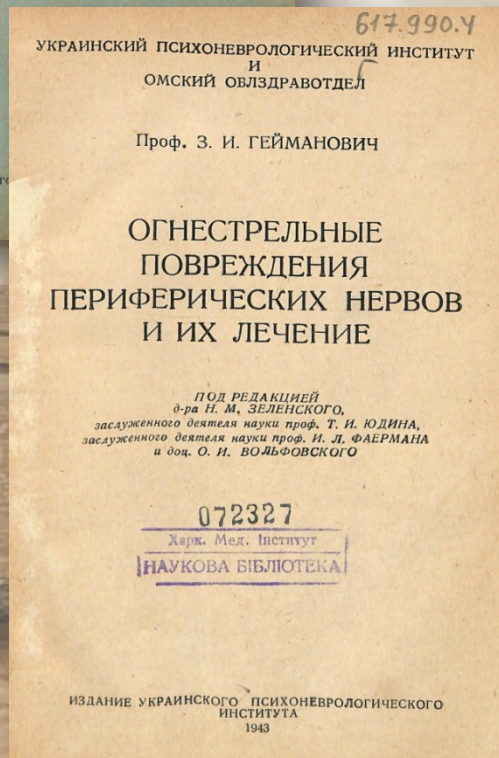
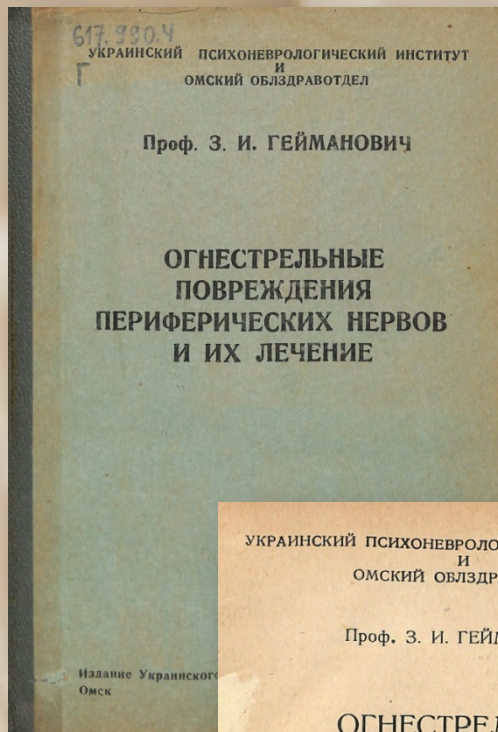
У роки війни актуальним є накопичений досвід військової медицини, використовуються напрацювання хірургів у Кримській війні (1853–1856) та Кавказькій експедиції (1847). Перевідається книга М. Пирогова «Начала общей военно-полевой хирургии» (1944)

Пирогов Н. Начала общей военно-полевой хирургии взятые из наблюдений военно-госпитальной практики и воспоминаний о Крымской войне и Кавказской экспедиции / Н. Пирогов ; под ред. Н. Н. Бурденко. – Ч. II. – Москва-Ленинград : Медгиз, 1944. – 535 с.

У різні періоди фонди бібліотеки поповнювалися літературою з інших бібліотек країни. Навчальний посібник «Лечение огнестрельных ранений конечностей» професора П.Г. Корнева (1943) – з печаткою бібліотеки Львівського медичного інституту.

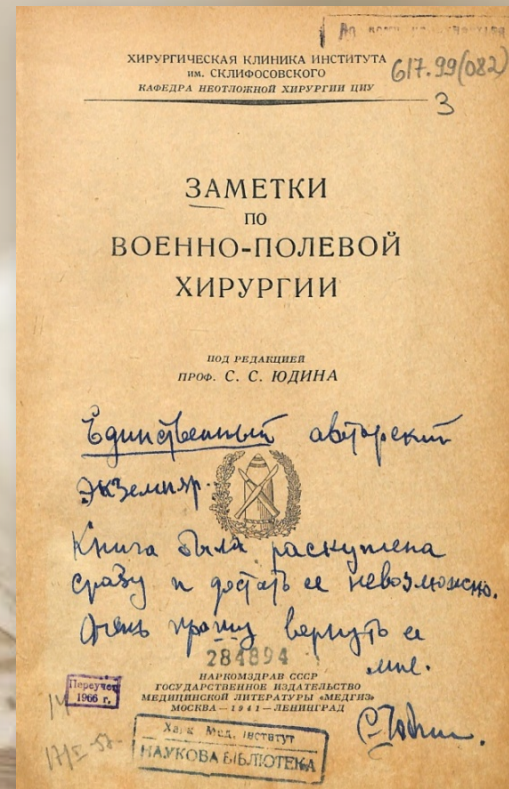
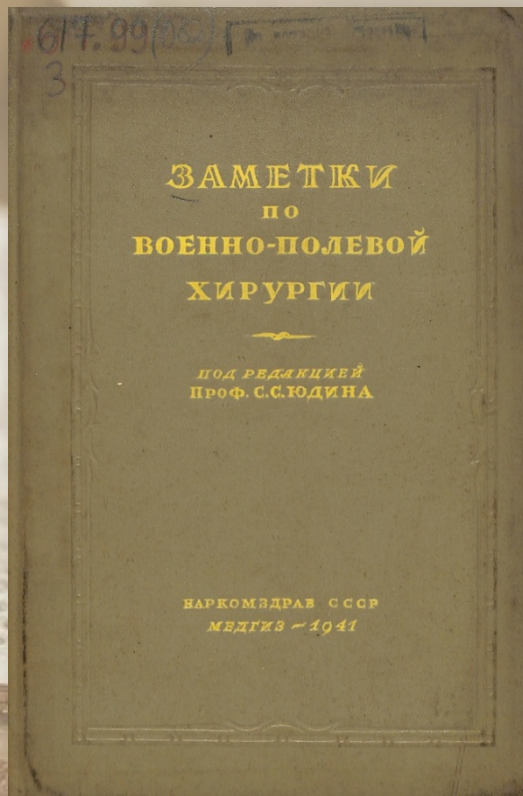
Корнев П. Г. Лечение огнестрельных ранений конечностей: в помощь врачам эвакуационных и тыловых госпиталей военного времени / П. Г. Корнев. – Ленинград : Государственный институт усовершенствования врачей им. С. М. Кирова, 1943. – 208 с.

Монографія професора З.І. Гейманович «Огнестрельные повреждения периферических нервов и их лечение» (1943) – работа фахівця в області нейрохірургії та нейропсихіатрії. Підбито підсумки своєї праці та досліджений досвід роботи лікарів в Омському тиловому госпіталі

У відомостях про відповідальність – Український психоневрологічний інститут і Омський обласний відділ охорони здоров'я

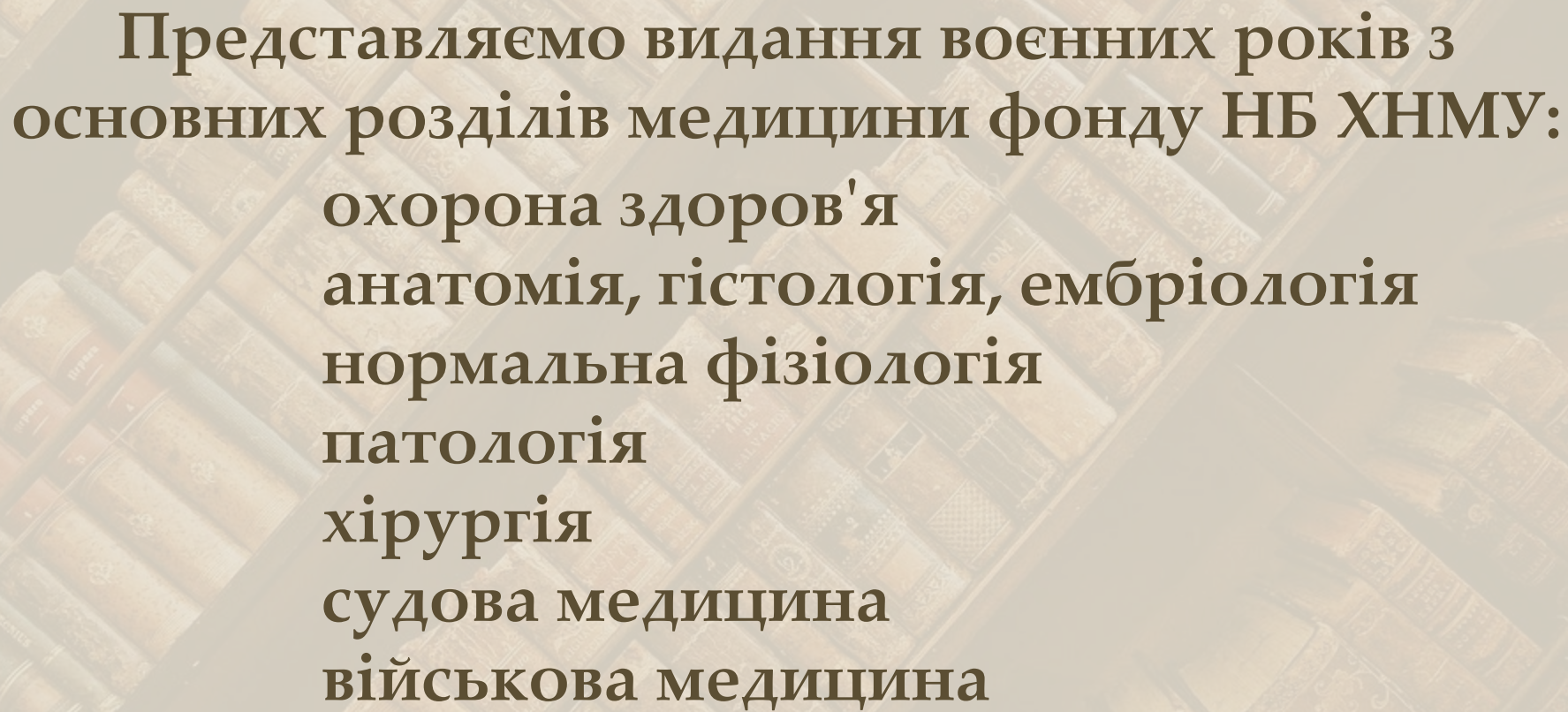
Гейманович З. И. Огнестрельные повреждения периферических нервов и их лечение / Украинский психоневрологический институт, Омский облздравотдел ; под ред. Н. М. Зеленского, Т. И. Юдина, И. Л. Фаермана, О. И. Вольфовского. – Омск : Издание Украинского психоневрологического института, 1943. – 117 с.

Збірка «Заметки по военно-полевой хирургии» за редакцією професора С.С. Юдіна (1941)

На титульному аркуші видання – напис С.С. Юдіна з автографом – «Единственный авторский экземпляр. Книга была раскуплена сразу и достать её невозможно. Очень прошу вернуть её мне». У книзі висвітлюється специфіка хірургічної роботи в бойових умовах, на різних етапах евакуації.

Заметки по военно-полевой хирургии / под ред. С. С. Юдина ; Хирургическая клиника института им. Склифосовского. – Москва ; Ленинград : Медгиз, 1941. – 310 с.

Представляємо видання воєнних років з
основних розділів медицини фонду НБ ХНМУ:
охорона здоров'я
анатомія, гістологія, ембріологія
нормальна фізіологія
патологія
хірургія
судова медицина
військова медицина

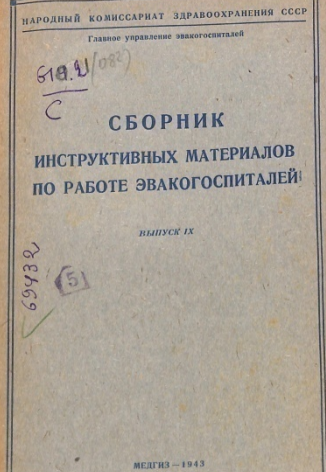
Охорона здоров'я

Розділ «610: охорона здоров'я»

Представлена різнопланова література. Питання організації охорони здоров'я, військової медицини, швидкої медичної допомоги. Збірники наказів та інструкцій Наркомату охорони здоров'я СРСР, дані санітарної статистики

У розпал війни, влітку 1943 року, чисельність особового складу Радянських Збройних Сил на фронтах становила понад 6,4 мільйона чоловік. Була створена система лікувально-евакуаційного забезпечення військ – система етапного лікування поранених і хворих з їх евакуацією за призначенням, система спеціалізованої медичної допомоги

Охорона здоров'я

И. Б. Росточкин

В ПОМОЩЬ
СЕСТРЕ
ЭВАКОГОСПИТАЛЯ

13942

НАРКОМЗДРАВ СССР
МЕДГИЗ • 1944

НАРОДНЫЙ КОМИССАРИАТ ЗДРАВООХРАНЕНИЯ СССР

610 (07)

СБОРНИК
ПРИКАЗОВ И ИНСТРУКЦИЙ
НАРКОМЗДРАВА
СССР

1

1041
МЕДГИЗ

Министерство Социального Обеспечения РСФСР
ЦЕНТРАЛЬНЫЙ НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИЙ ИНСТИТУТ
ЭКСПЕРТИЗЫ ТРУДОСПОСОБНОСТИ И ОРГАНИЗАЦИИ ТРУДА
ИНВАЛИДОВ

610.22 (079)

13

ВОССТАНОВЛЕНИЕ
ТРУДОСПОСОБНОСТИ
И ПРИСПОСОБЛЕНИЕ
К ТРУДУ ИНВАЛИДОВ
ОТЕЧЕСТВЕННОЙ ВОЙНЫ

СБОРНИК ВТОРОЙ
ОБУЧЕНИЕ И ТРУДОУСТРОЙСТВО ВОЕННООСЛЕПШИХ

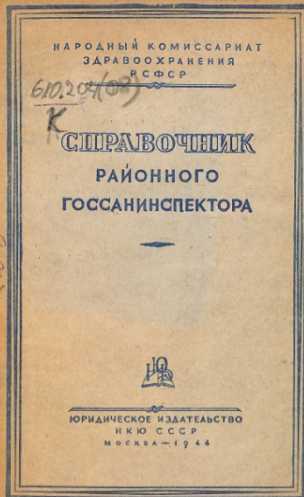
1786

Под редакцией директора института
д-ра Н. И. Бабанкоз-Бачкентовой,
проф. И. А. Аронзон и канд. биологических наук И. И. Демидов

МОСКВА

Издательство ЦИЛТИС

1946

К. В. М. СТРАХ

610.20 (00)

М-14

ОРГАНИЗАЦИЯ
ЗДРАВООХРАНЕНИЯ

13564

НАРКОМЗДРАВ СССР
МЕДГИЗ • 1941

НАРОДНЫЙ КОМИССАРИАТ ЗДРАВООХРАНЕНИЯ ЛАТВИЙСКОЙ ССР

610

БУГРОВСКИЙ П. М.
Начальник Планово-Финансового отдела
Наркомздрава Латвийской ССР

ПОСОБИЕ
ПО ПЛАНИРОВАНИЮ
ЗДРАВООХРАНЕНИЯ

399

КНИГОИЗДАТЕЛЬСТВО
РИГА 1948

4

610 (02)

Б

Г. А. БАТКИС

СОЦИАЛЬНАЯ
ГИГИЕНА

12452

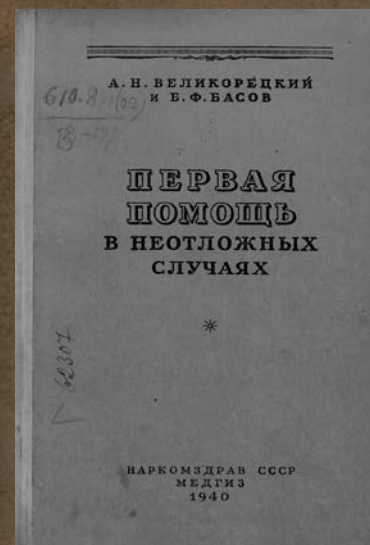
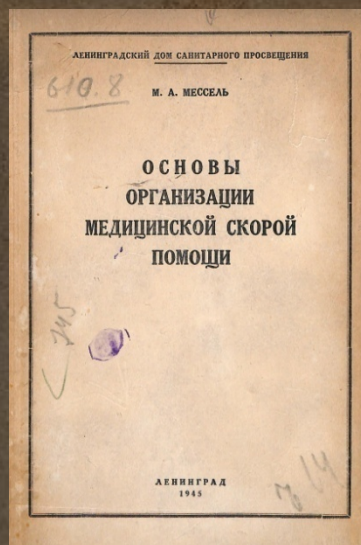
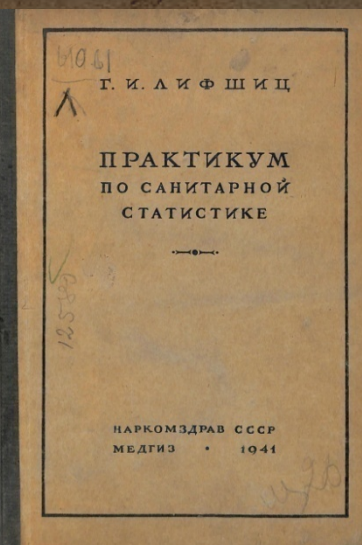
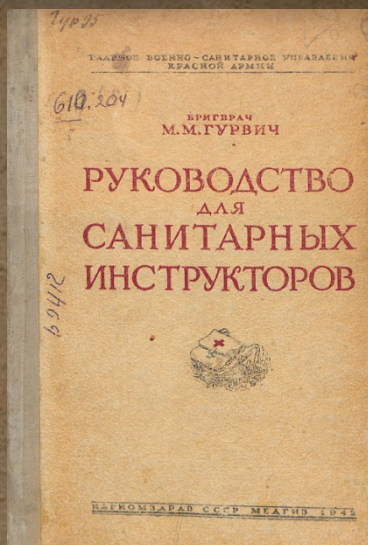
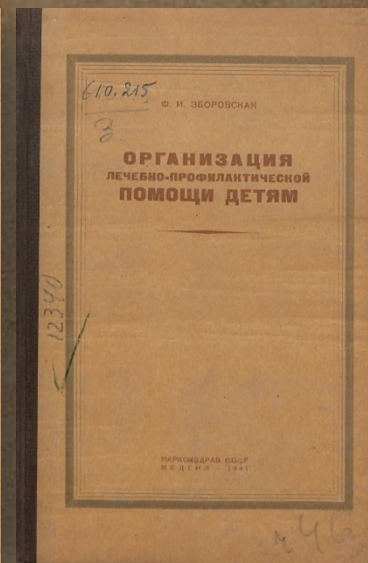
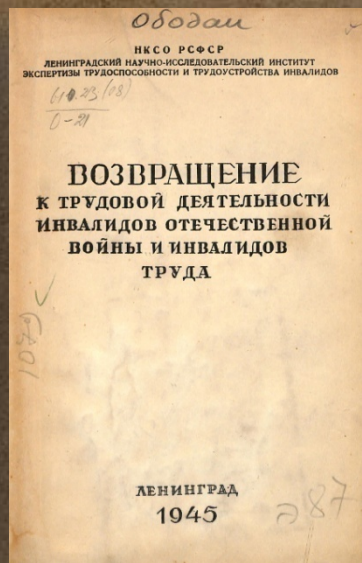
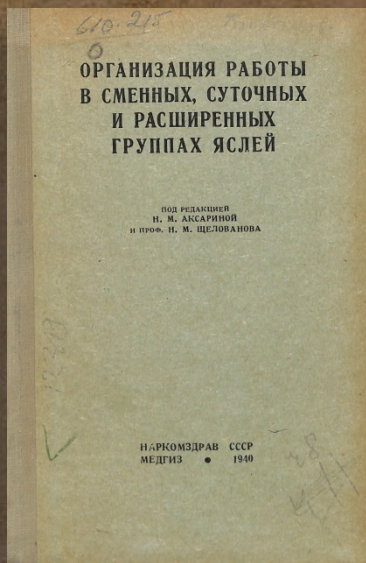
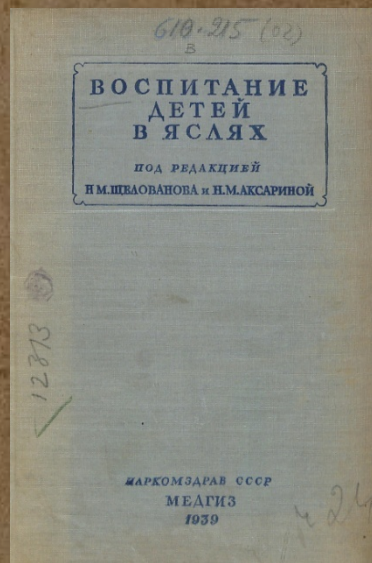
НАРКОМЗДРАВ СССР
МЕДГИЗ • 1940

З. П. СОЛОВЬЕВ

ВОПРОСЫ
ЗДРАВООХРАНЕНИЯ

НАРКОМЗДРАВ СССР
МЕДГИЗ • 1940

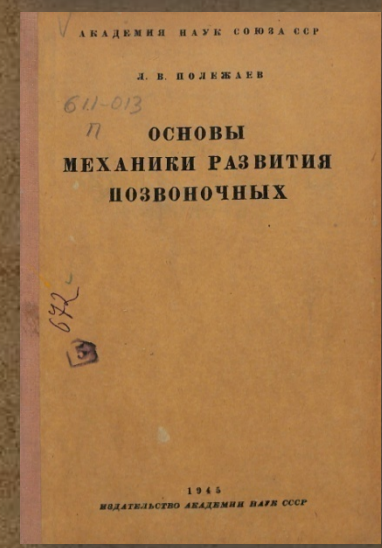
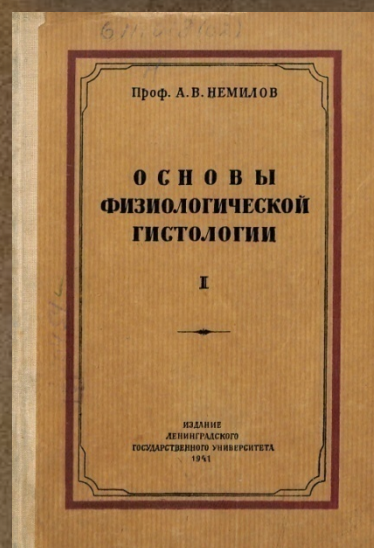
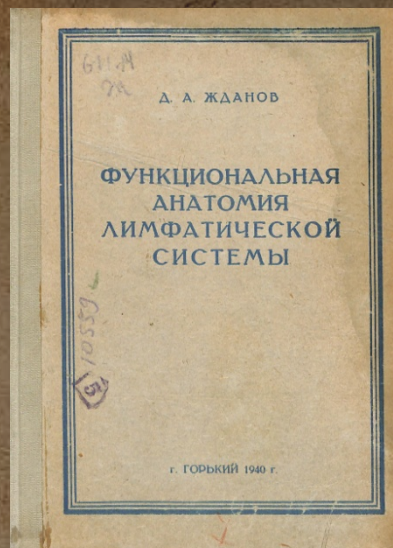
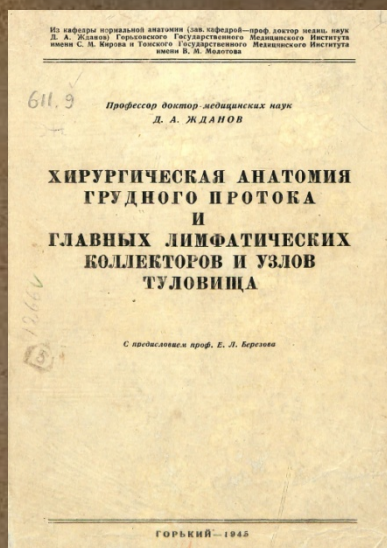
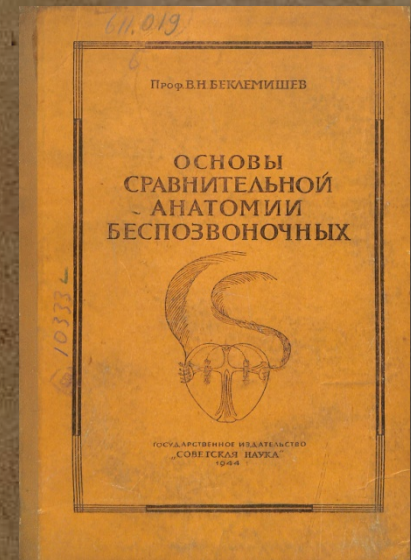
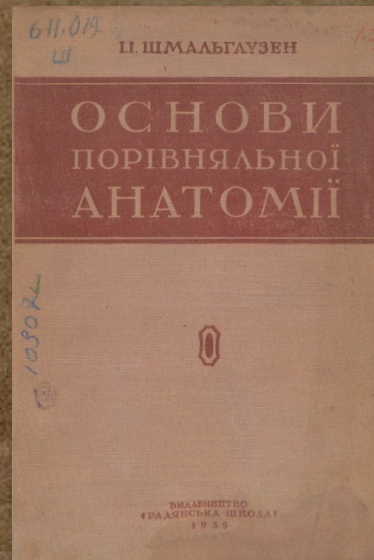
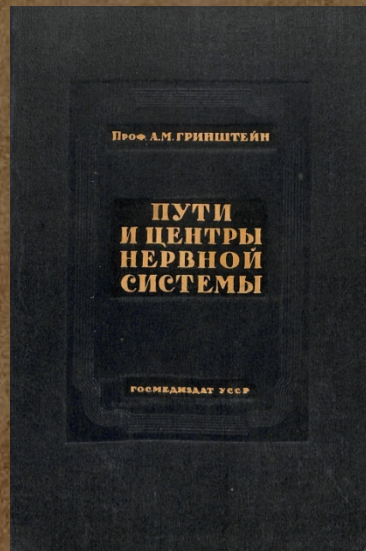
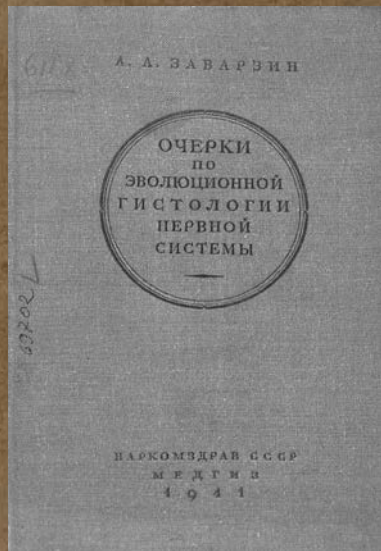
Охрана здоров'я

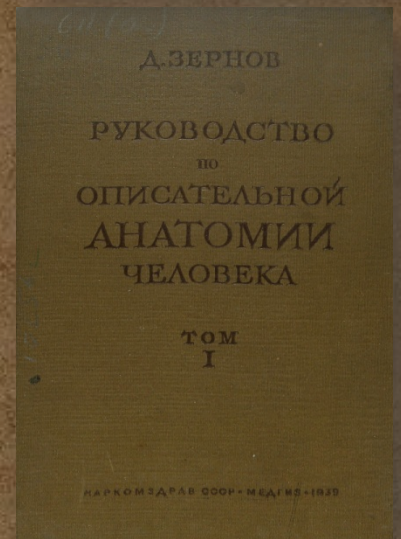
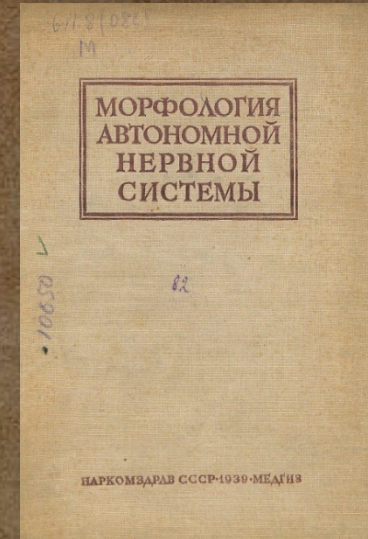
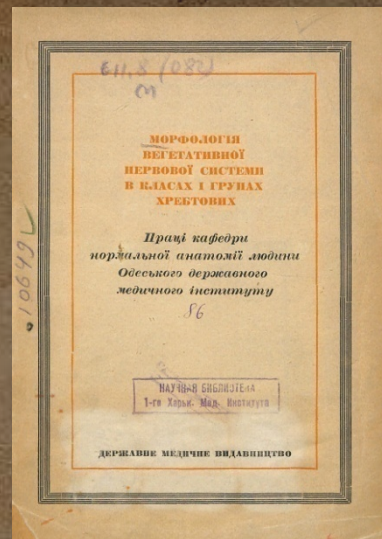
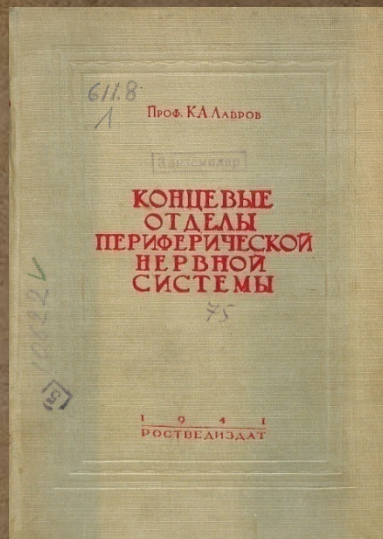
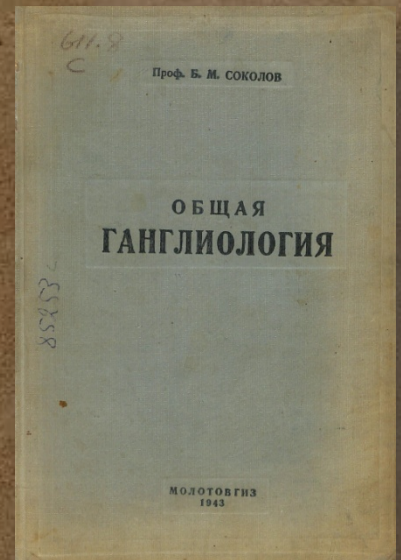
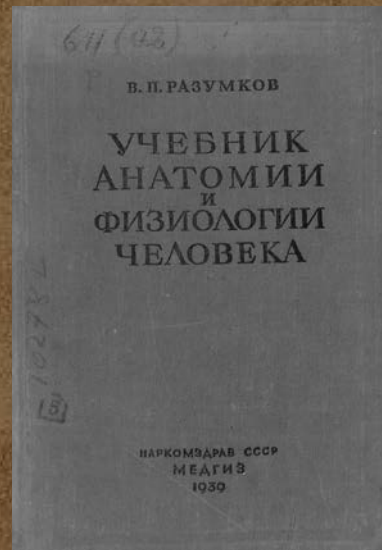
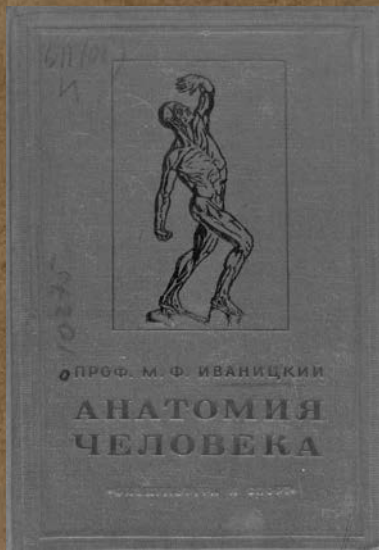
Анатомія

Розділ «611: Анатомія. Фізіологія людини. Ембріологія»
Представлені підручники та навчальні посібники з різних розділів анатомії: порівняльної, хірургічної, функціональної, описової, нормальної анатомії, а також з гістології
В окремих працях розглядають питання анатомії, як цілих систем організму, так і окремих органів

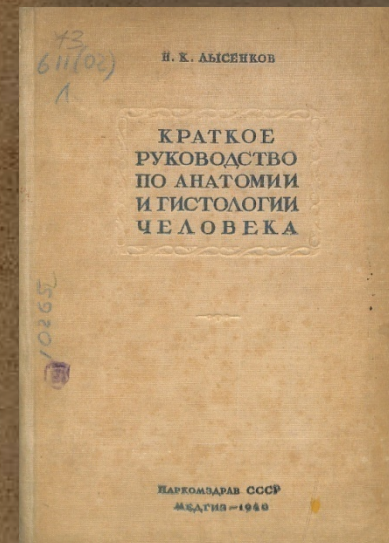
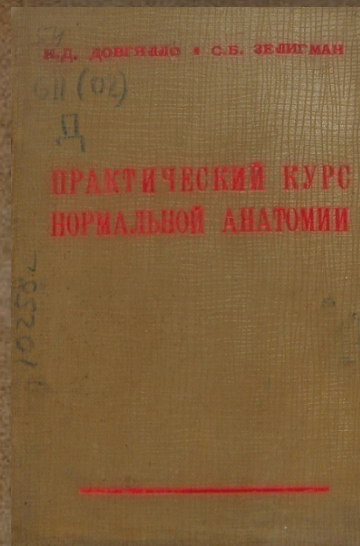
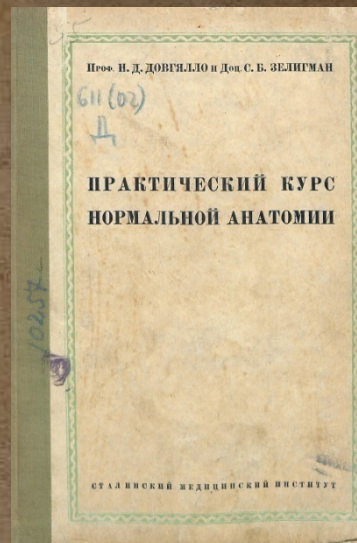
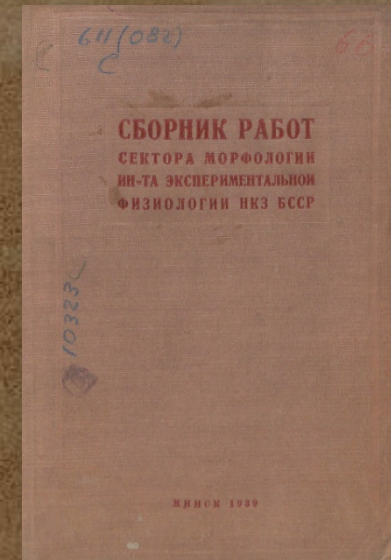
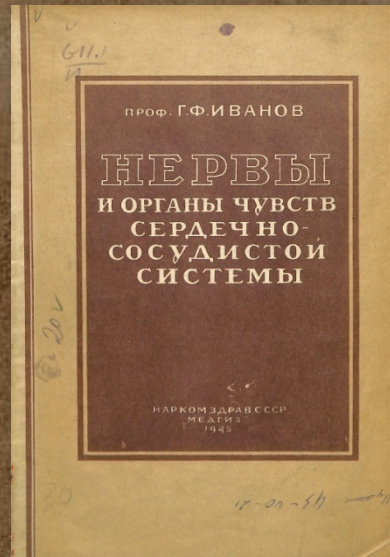
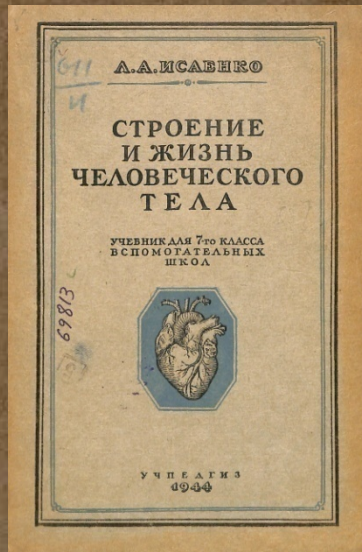
Анатомія

Анатомія

Анатомія

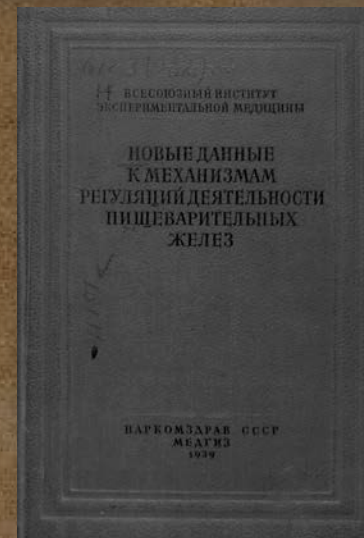
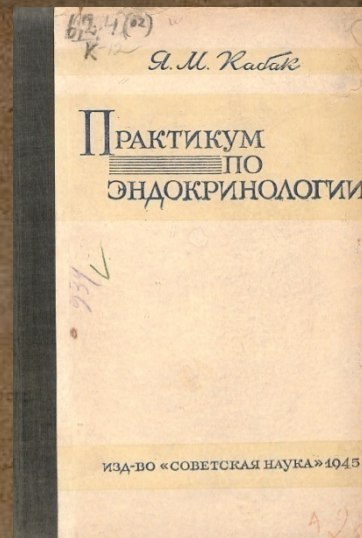
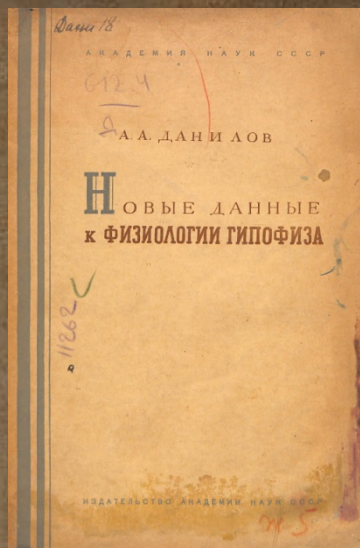
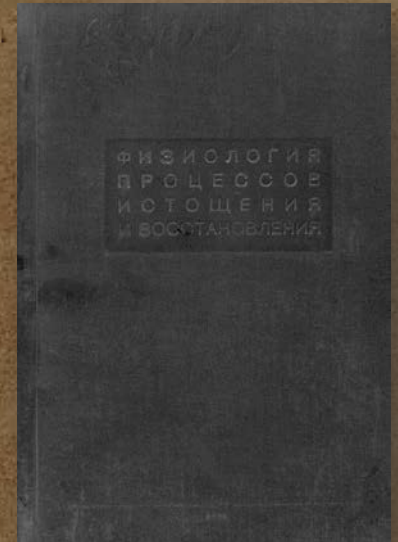
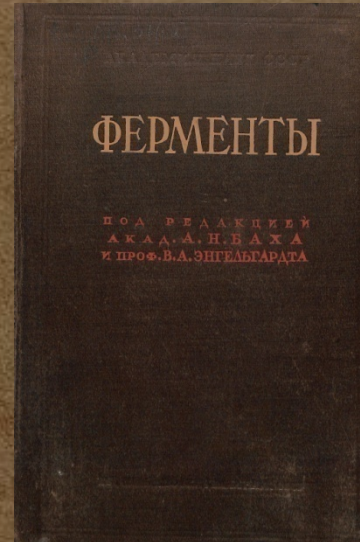
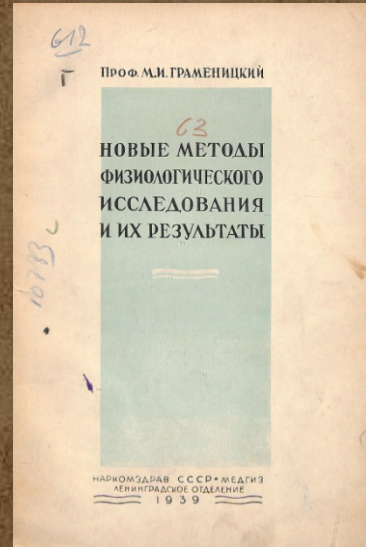
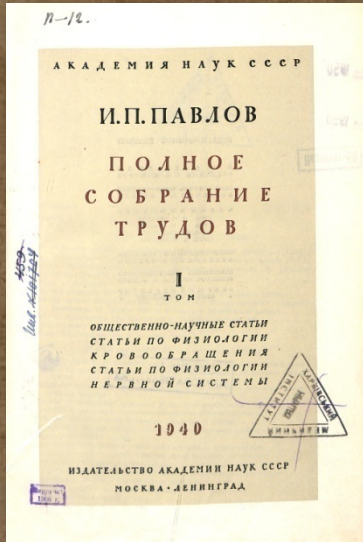

Фізіологія

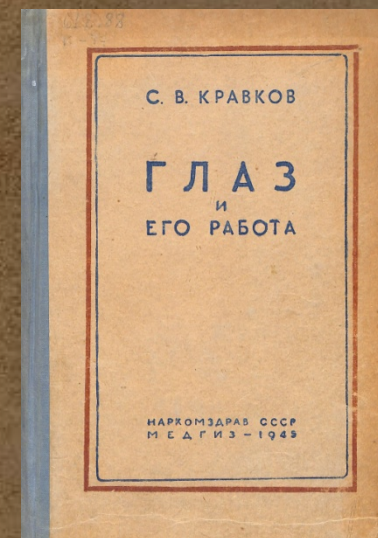
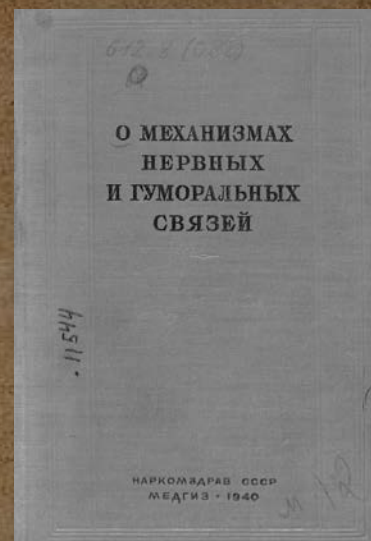
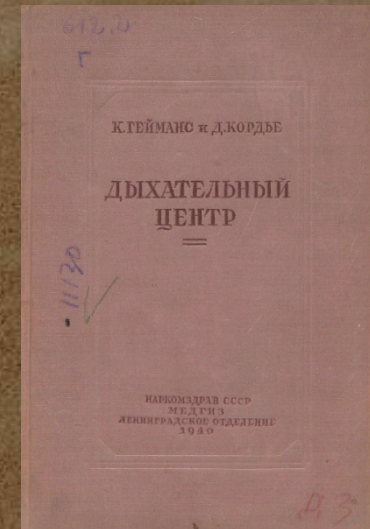
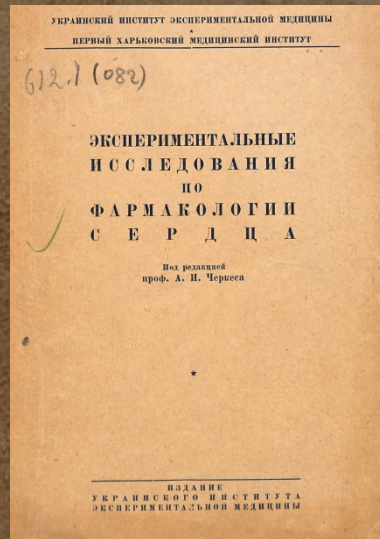
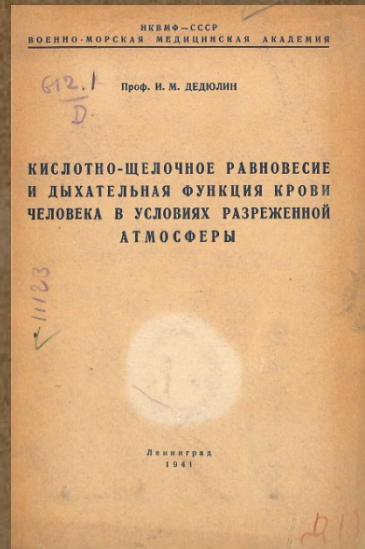
Розділ «612: Нормальна фізіологія»

Представлені багатотомні праці теоретиків фізіології – академіків І.П. Павлова і А.А. Ухтомського, сучасні досягнення вітчизняних фізіологів, праці профільних НДІ та військово-морської медичної академії, присвячені теоретичним і експериментальним дослідженням фізіологічних процесів організмів тварин і людей

Фізіологія

Фізіологія

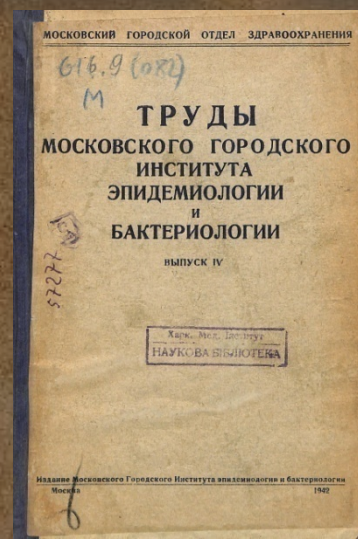
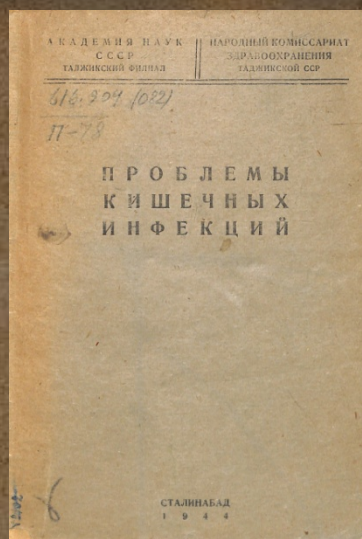
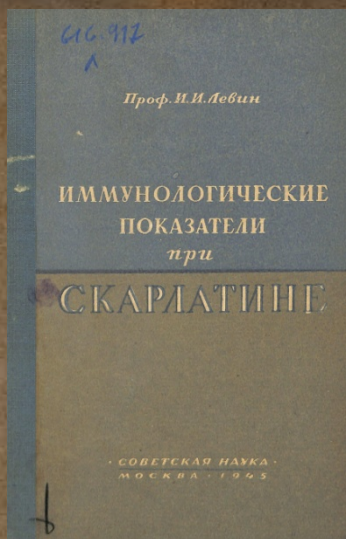
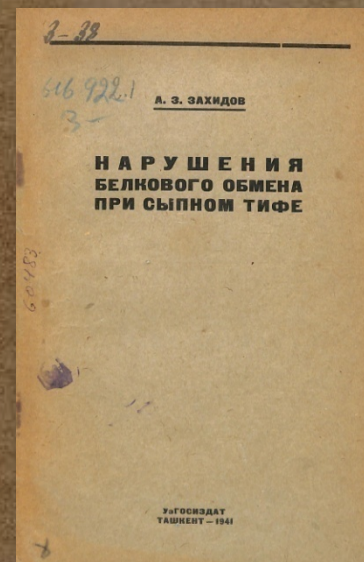
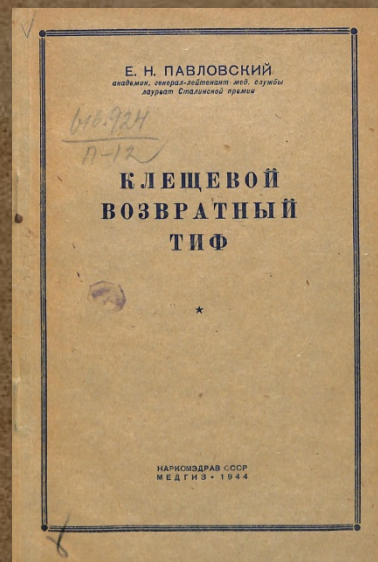
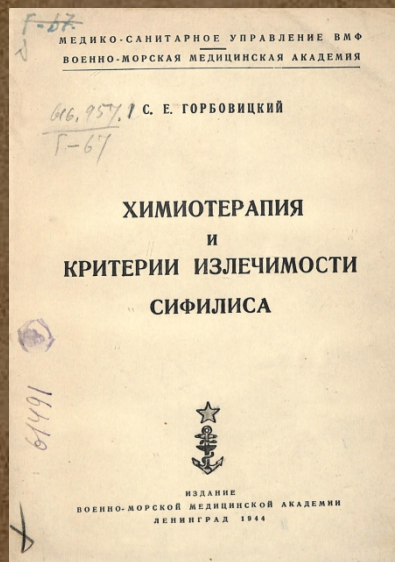
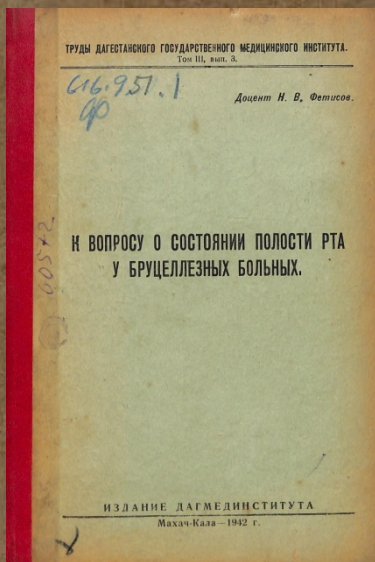
Патологія

Розділ «616: Патологія»

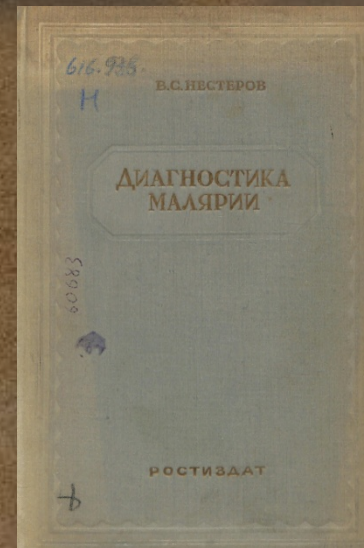
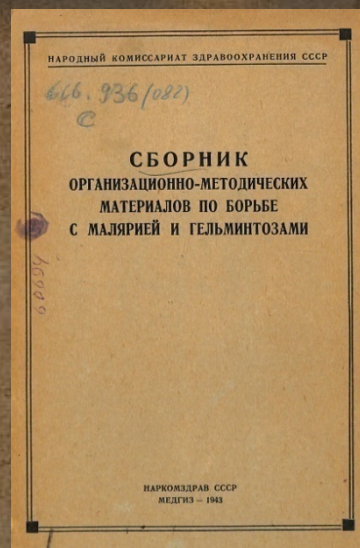
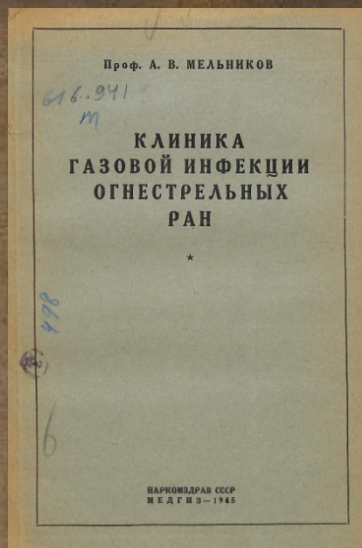
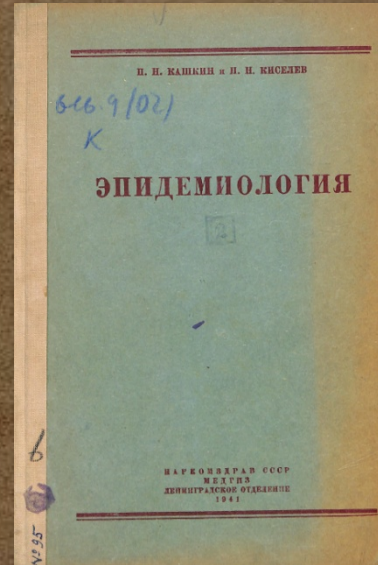
Підручники та навчальні посібники з військової епідеміології. Збірники НДІ епідеміології і бактеріології, НДІ інфекційних хвороб, що містять праці з діагностики, лікування інфекційних та паразитарних хвороб: сифілісу, скарлатини, туберкульозу, висипного, кліщового і черевного тифу, дизентерії, малярії та ін.

Вперше в історії воєн був забезпечений мінімум в структурі загальної захворюваності.

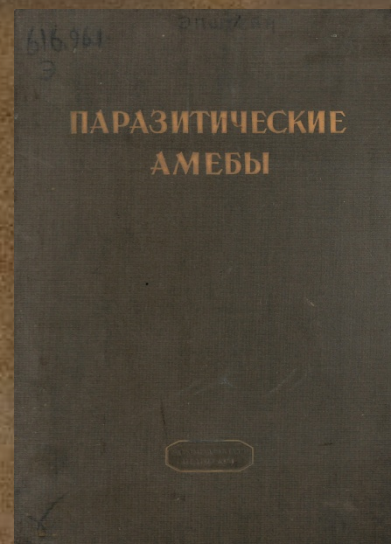
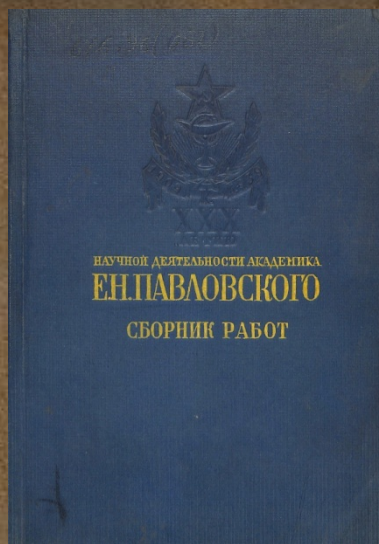
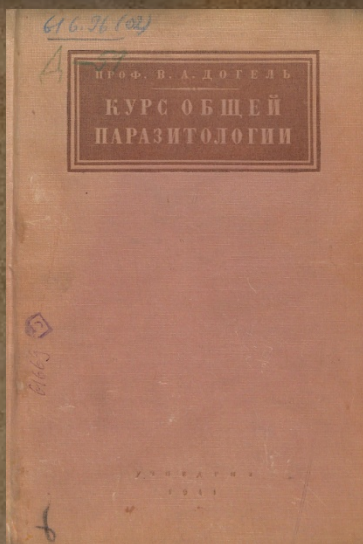
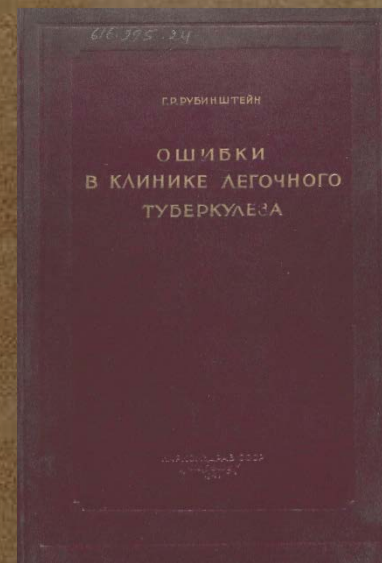
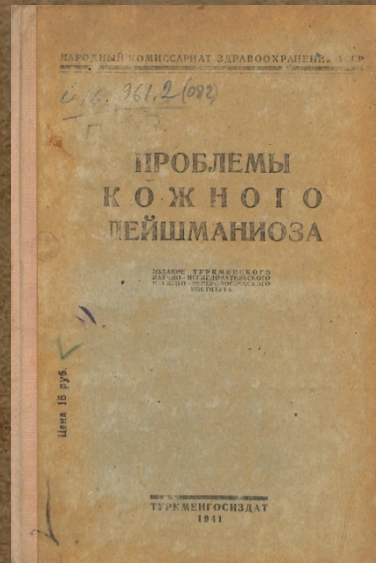
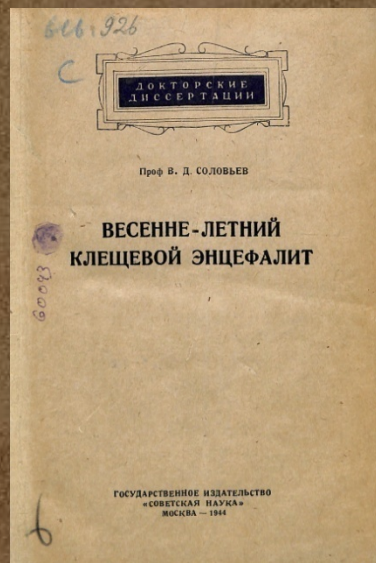
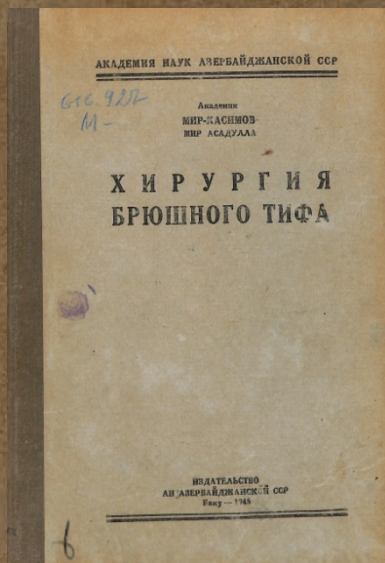
Патологія

Патология

Патологія

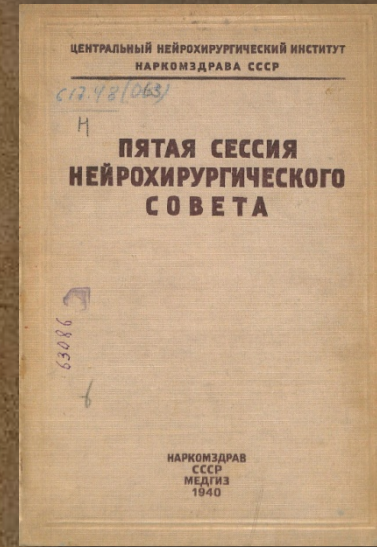
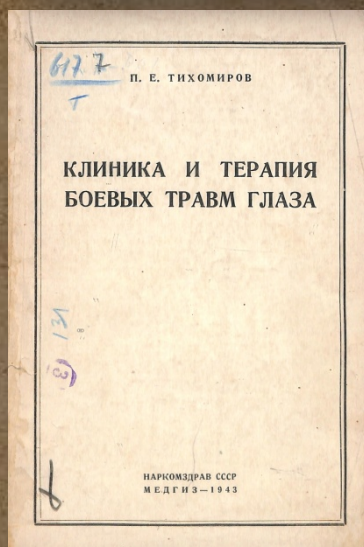
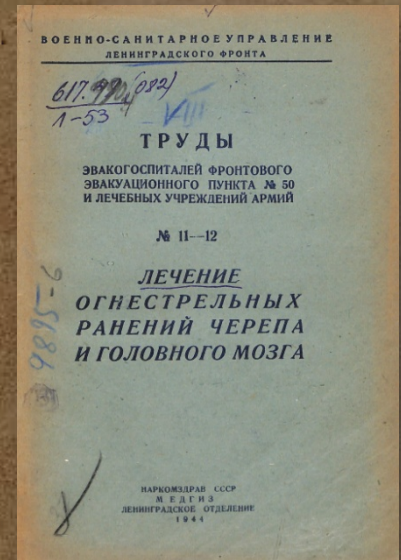
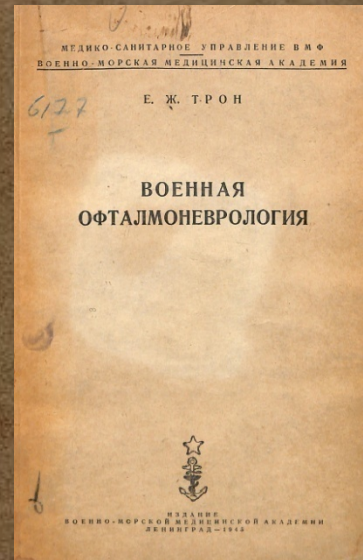
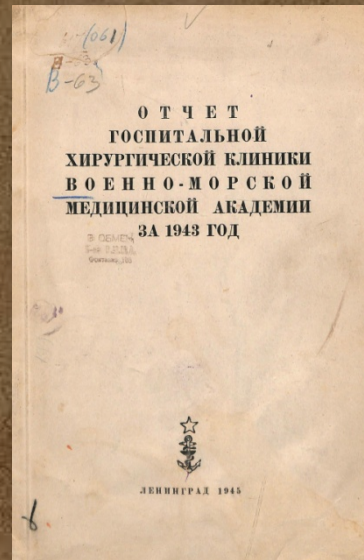
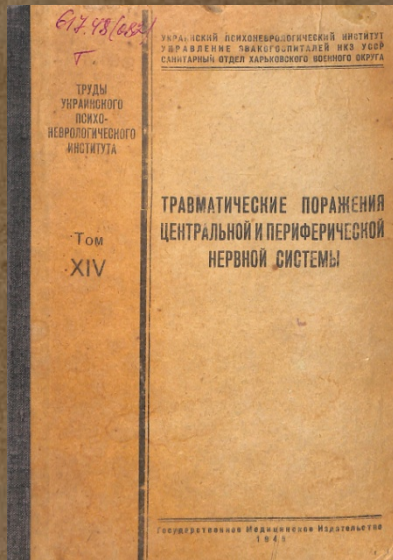
Хірургія

Розділ «617: Хірургія»

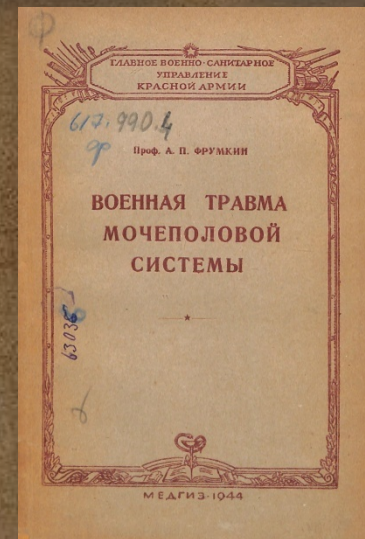
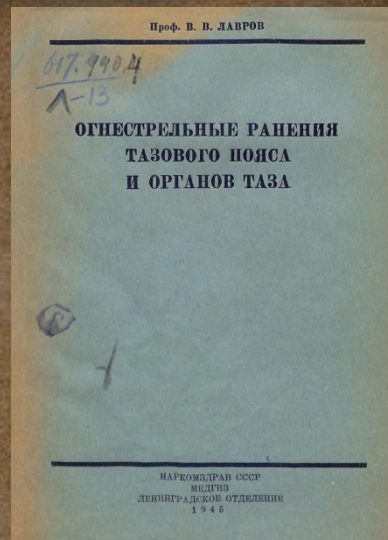
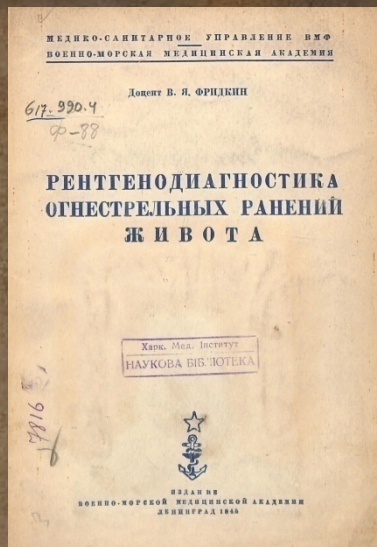
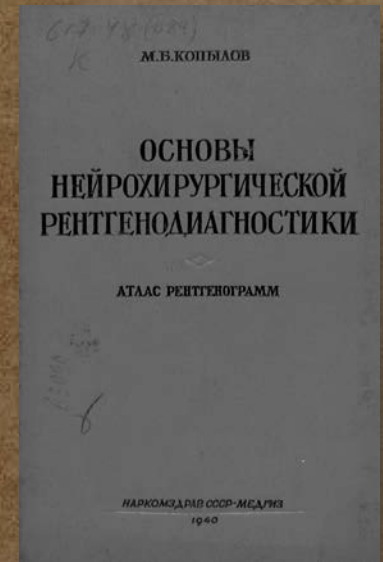
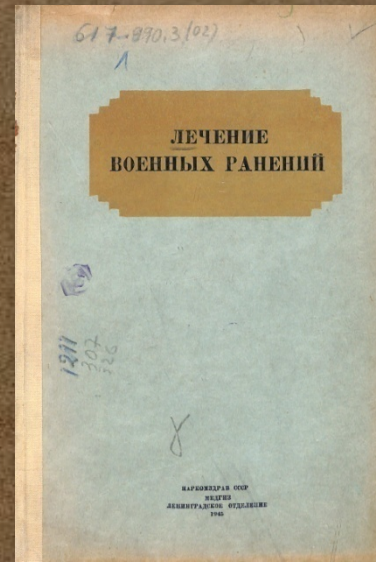
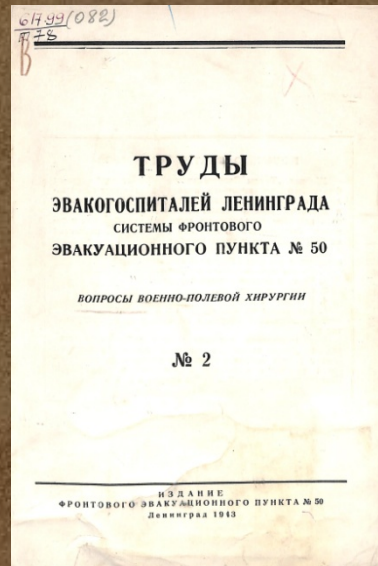
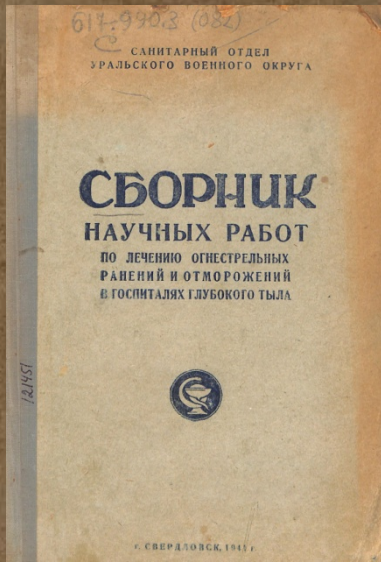
Представлені книги по військовій, військово-польовій хірургії. Збірники праць військово-медичних академій і навчальні посібники, присвячені роботі у польових умовах, госпіталях, тилових спеціалізованих госпіталях. Більшість робіт – по діагностиці та хірургії бойових (вогнепальних) поранень

«Жоден поранений не повинен залишитися на полі бою» – це вимога до всіх медпрацівників у тяжкі роки Другої світової

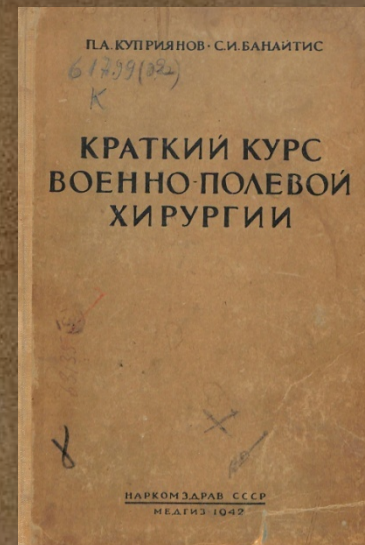
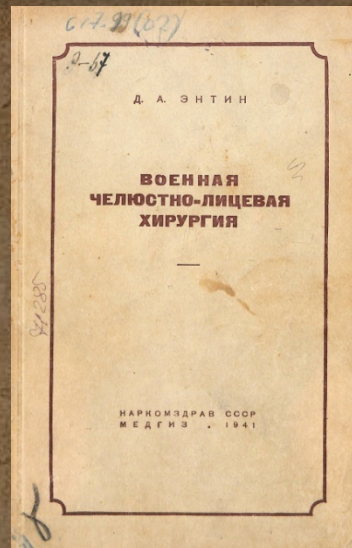
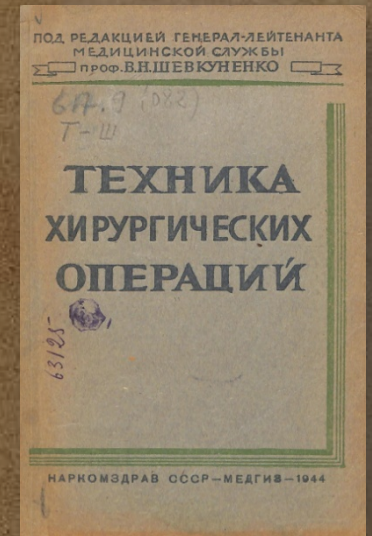
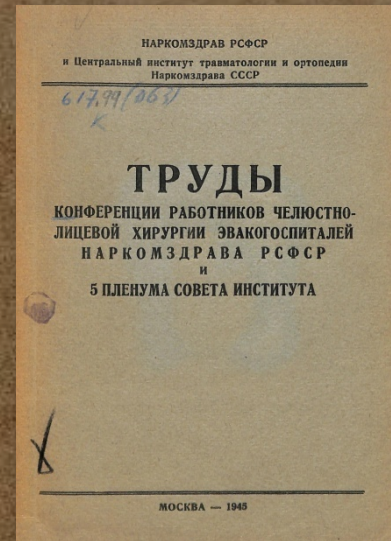
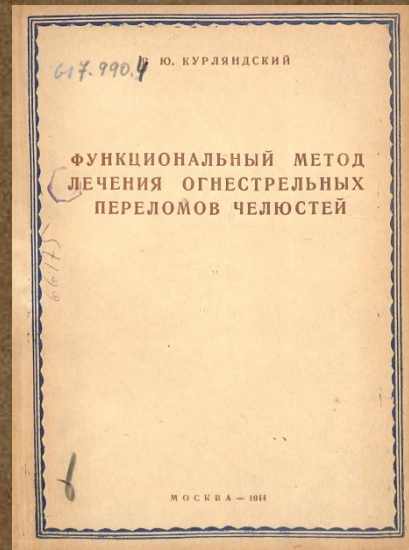
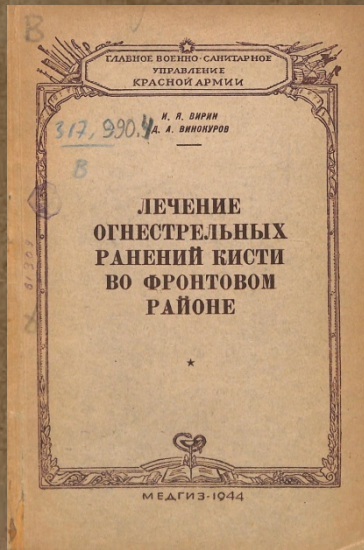
Хірургія

Хірургія

Хірургія

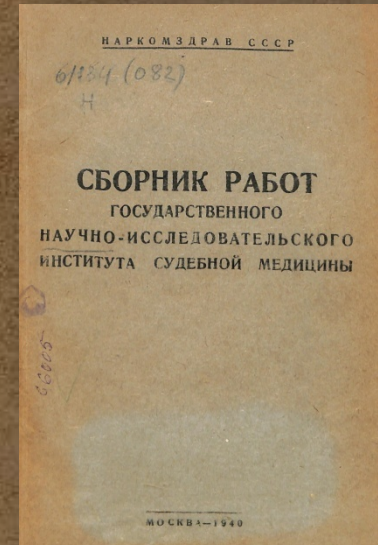
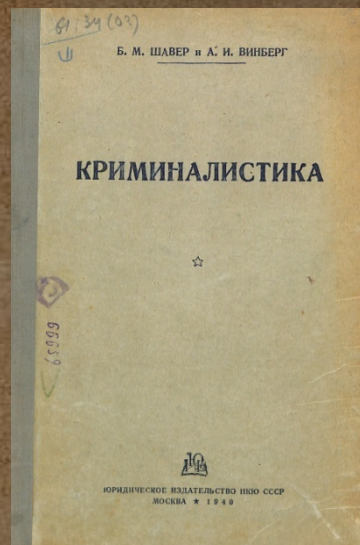
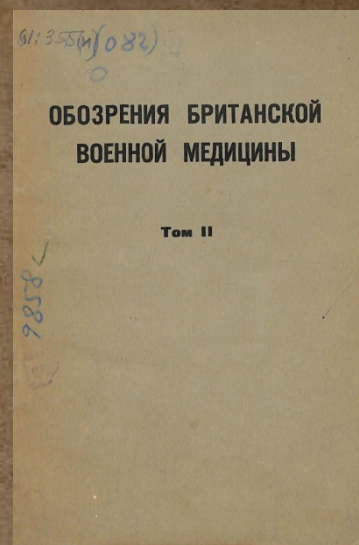
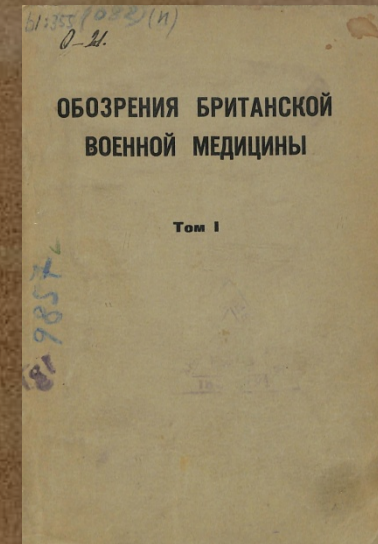
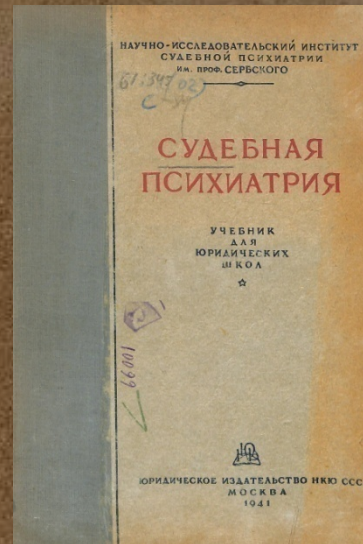
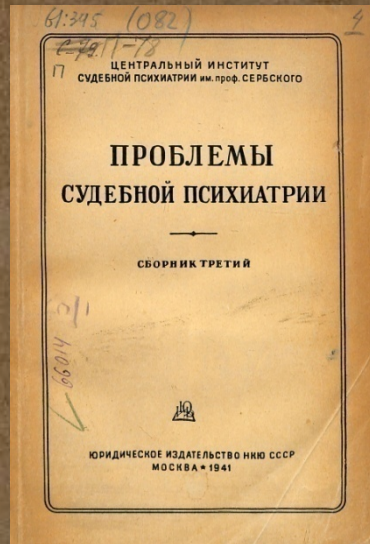

Судова і військова медицина

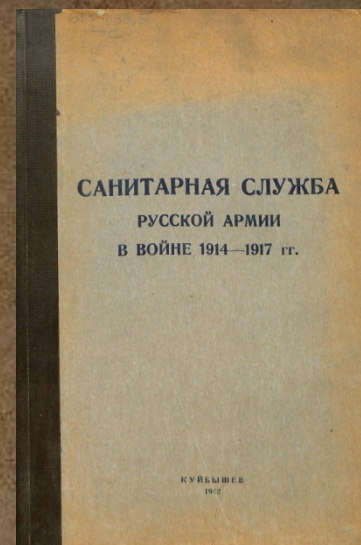
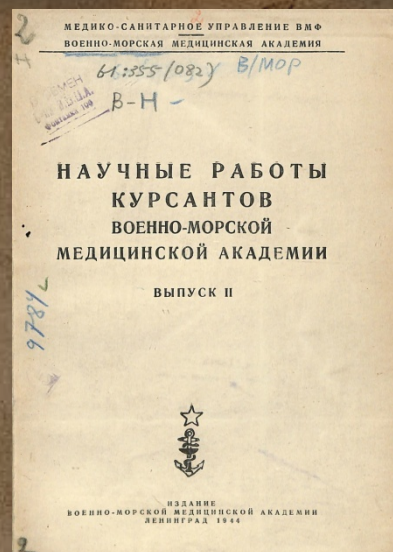
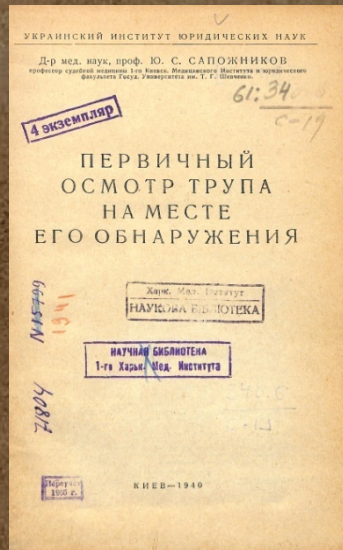
Книги з військової і судової медицини також представлені в фондах НБ ХНМУ

Основні теми – криміналістика, судово-медична експертиза, судова хімія, судова психіатрія, питання організації військової медицини, історія військової медицини

Судова і військова медицина

Судова і військова медицина

Неможливо переоцінити внесок у
перемогу медичних працівників,
які рятували життя воїнам,
відновлювали здоров'я та повертали
солдатів до лав армії на всіх фронтах
Другої світової війни...

Вічна пам'ять всім воїнам, які
звільнили нашу землю,
медпрацівникам – цивільним і
військовим лікарям, фельдшерам,
медичним сестрам, санітарним
дружинницям і санітарам –
всім, хто боровся за життя
кожної людини,
всім, хто крок за кроком
наближав Велику Перемогу...

У презентації використані унікальні фотографії, зроблені учасниками історичних подій.

Колекція фотографій надана у рамках проекту "Харків 1941–1943".

На фото – місто і харків'яни, які пережили роки окупації і голоду ...
І визволителі ...

Ті, хто вистояли та перемогли ...

Харків 1941–1943

Під час підготовки огляду використана література з фонду НБ ХНМУ:

1. Здравоохранение в годы Великой Отечественной войны 1941-1945 : сборник документов и материалов / под ред. М. И. Барсукова, Д. Д. Кувшинского. – Москва : Медицина, 1977. – 575 с.
2. Иванова И. Ш. Исторические вехи и перспективы развития / И. Ш. Иванова // Очерки истории вузовских библиотек г. Харькова / М-во образования и науки Украины, Нар. укр. акад. ; под общ. ред. В. И. Астаховой. – Харьков, 2001. – С. 146–167.
3. Иванов Н. Г. Советское здравоохранение и военная медицина в Великой Отечественной войне 1941–1945 гг. / Н. Г. Иванов, А. С. Георгиевский, О. С. Лобастов. – Ленинград : Медицина, 1985. – 304 с.
4. Курская битва 1943 // Великая Отечественная война 1941–1945 : энциклопедия. – Москва : Сов. энциклопедия, 1985. – С. 392–394.
5. Лисичкин В. Крестный путь святителя-хирурга / В. Лисичкин // В. Ф. Войно-Ясенецкий (Святитель Лука). Наука и религия. – Симферополь : Доля, 2006. – С. 3–30.
6. Юрченко Н. С. Гвардейские армии в боях за освобождение Харьковщины (август–сентябрь 1943 г.) // Актуальні проблеми регіональних досліджень Великої Вітчизняної війни : матеріали Міжнародної наукової конференції, Харків, 20–21 вересня 2013 р. – Харків : Колегіум, 2013. – С. 214–219.

Огляд підготували:

Т. В. Белякова

О. В. Куц

О. П. Борисова

НБ ХНМУ

2018

Харків 1941-1943